



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Ioannis Ivsti Lanspergii, Natione Bavari, Illvminati
Ac Religiosissimi viri, Carthusiae Coloniensis ante annos
centum Vicarii, & Magistri Nouitiorum laudatissimi Opera**

In Qvinque Tomos Distributa, à mendis expurgata, veteri integritati
restituta, & indicibus locupletata

De Tempore

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, 1631

II. post Natiuitatem Domini,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47044](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47044)

re: quia opera bona, inquit, ad salutem sunt superflua & nulla. Et idē vbi de Christi imitatione agitur, Euangelium Christi quē vita illis est signum, cui contradicunt. Iuxta Euangelium namque viuere, carni & vitijs mortificandis insistere, Christi vitam imitari, atque in se exprimere, Papistarum, Monachorum quē esse volunt, non Euangelicorum. Neque enim propterea sunt Euangelici, vt iuxta Euangelium, & pro Euangelicā integritatis obseruantia viuant, sed vt sub Euangelij nomine liberius peccent, dum sub velamine Christianā libertatis, nihil obediunt Ecclesie, quam non solum persequuntur, sed impugnant etiam vita, moribus & eruditione Christum. A quorum contagione vos seruet Christus Dominus in æternum benedictus, Amen.

DOMINICA II. POST DOMINI NATIVITATEM, Epistola B. Pauli Apostoli, ad Romanos XII.

Obfecro vos per misericordiam Dei, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem, & rationabile obsequium vestrum. Et nolite confirmari huic seculo: sed reformamini in nouitate sensus vestri, vt probetis, quæ sit voluntas Dei bona, & beneplacens, & perfecta. Dico enim per gratiam, quæ data est mihi, omnibus qui sunt inter vos, non plus sapere, quam oportet sapere: sed sapere ad sobrietatem. Et vnicuique sicut Deus diuisit mensuram fidei. Sicut enim in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent: ita multi vnum corpus sumus in Christo. Singuli autem alter alterius membra in Christo Iesu Domino nostro.

PARAPHRASIS IN EANDEM EPISTOLAM.

Obfecro, non per potentiam vobis impero. Nihil enim aliud ago, quam quod suscepi officium vos reconciliandi Deo. Quare obsecro vos per misericordiam Dei vobis factam. Vide hic, quanta se humilitate deicit Paulus, quanta mansuetudine rogat, qui iubere potuisset. Sciens nimirum humanum ingenium facilius blandis, sed veris persuasionibus ac lenitate duci, quam imperio austeriori impelli. Vndē quam stultē egerit Roboam liquet, qui derelicto consilio seniorum, benignitatem suadērium, iuuenum sequutus est consilia, & durē populo loquens, decem à se tribus Israel auerit. Itaque Paulus (vt mater ad eos, quos Christo generat) obsecro, ait, vos per misericordiam Dei factam (vndē salus nostra, & non ex vllis meritis nostris nobis consistit) vt vnusquisque vestrum seipsum mactet Deo in sacrificium, per abnegationem & mortificationem desideriorum suorum carnalium, vt corpora vestra Deo exhibeatis hostiam viuentem. Viuens hostia dicitur, quando ab hac vita homo non deficit, & nihilominus à carnalibus desiderijs Dei se amore occidit. Itaque hostia viuens dicitur corpus pro Deo afflictum. Viuit enim virtutibus, moritur vitijs. In hoc enim ab his, qui sub lege viuēbāt, nos sub gratia constituti, differimus, quod illi corpora brutorum offerebant animalium, hostiam mortuam, nos modo tempore Euan-

3. Reg. 12.
1. Par. 10.
Rom. 12.

gelij corpora humana nostra hostiam Deo offerimus viventem. Sequitur: Ideo exhibeatis Deo corpora vestra hostiam viam, hostiam sanctam, à delictorum contagio purgatam & mundam, Deo placentem. Tunc enim placet Deo, si quicquid facitis, in gloriam Dei, & ut illi placeatis, facitis. Videte quomodo nos docet Paulus corpora nostra sacrificare Deo per abstinentiam, per laborem, per vigiliis, per ieiunia, cæterasque id genus afflictiones, quibus caro subicitur spiritui & Deo, & operum bonorum virtutumque instrumentum, quod digna fiat in nouissimo die cum anima coronari, quæ hic in Dei seruitio quoque simul sunt in Dei holocaustum mactata. Deinde: Rationabile, inquit, sit obsequium vestrum, ne quid à vobis fiat nimium, ne quid immoderatum, ne quid denique imprudenter, & ne quid cuius rationem non possitis reddere, faciatis. Vitium enim, non natura persequenda est. Et sicut *qui delicatè nutrit seruum suum*, hoc est, carnem suam, *sentiet contumacem*, ita ediuerso de rapina offert holocaustum, quisquis corpus suum immoderatè afflixerit. Quapropter nobis necessarium esse sal discretionis Christus cognoscens, *Habete*, inquit, *in vobis sal*. Sequitur in epistola: Et nolite conformari huic seculo, hoc est, nolite formam huius seculi vobis imprimere, nolite hominibus mundum amantibus conformari. Hi enim carnalia, mundana, temporaliaque amant, quarunt & meditantur. Et quia mundum amant, ideo etiam mundus sunt. Huic enim assimilatur homo, quod diligit, sicut Augustinus ait: Si terram diligis, terra es: si aurum diligis, aurum es: si Deum diligis, Deus, hoc est, diuinus es. Vult ergo amorem & omnem actum seculi in nobis expiari, ac si cum Ioanne diceret: *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. Qui enim diligit mundum, non est charus Patri in eo*. Sed reformamini, inquit, ad imaginem Dei, quæ in vobis per peccatum deformata est. Hanc inquit, Dei similitudinem in Adam amissam, & ex proprijs quoque peccatis conculcatam, per Christum recuperate. Reformamini autem in nouitate sensus vestri, quo per studium lectionis & meditationis verbi Dei, sensus vester interior à Deo illuminetur, & semper magis ac magis crescat: vt probetis, atque re ipsa & gustu spiritus discatis, quæ sit voluntas Dei bona, beneplacens & perfecta. Qui enim virtuosam, internamque duxerit vitam, agnoscit gustu spiritus sui, cui pariter in hoc testimonium perhibet Spiritus sanctus, qui tranquillam eius reddit conscientiam, & hanc in bono confirmat, quo sciat, quæ sit voluntas Dei bona, quodve ab eo præceptum, quæ item sit beneplacens, aut quod eius consilium, quæ potestremo sit perfecta eius voluntas ad supererogationem & perfectionem pertinens. Dico enim vobis per gratiam, quæ data est mihi, hoc est, apostolica vobis autoritate præcipio omnibus, qui sunt inter vos, cuiuscunque hi sunt status aut conditionis, non plus sapere, aut inuestigare de occultis & mysterijs Dei, quam oportet. Datur hic intelligi quosdam inter eos fuisse, qui curiosius, quam oportebat, conabantur rimari secreta Dei, quos apostolica nunc corrigit autoritate. Non plus, inquit, expedit sapere, quam oportet sapere, & quantum ad fidem & religiosos pertinet mores, sed sapere ad sobrietatem. Scriptum enim est: *Fortior ate ne scrutatus fueris, sed qua præcepit tibi Deus, illa cogita semper*. Hoc enim est, quod monet sapere ad sobrietatem, ac si diceret: Sapite ad sobrietatem, vt quæ necessaria vobis sunt & salutaria, iuxta

vires, modum & captum intellectus vestri inuestigatis, ne sapientiæ nimis-
tate mens vestra inebrietur, si in his, quæ supra vires humanæ sunt rationis,
vos immerferitis. Sapite igitur, sicut vnique Deus diuisit mensuram fi-
dei, hoc est, secundum modum & mensuram, quam fides docet seruandam,
quo se in scientia scripturarum vnusquisque occupet exerceatq; iuxta sta-
tum, iuxta ingenium, iuxta gradum quoque & officium suum. Huius rei
adducens similitudinem, qua prædicta confirmet: Sicut enim, inquit, in
vno corpore multa sunt membra, puta oculus, manus, pes, cor & reliqua: om-
nia autem membra non eundem actum habent, sed singula quæque suos,
quo vnumquodque membrorum suo deseruiat officio: ita in corpore
quoque est Ecclesiæ (vnum enim corpus mysticum multi sumus) & diuersos
singuli habemus actus. Alius enim verbo studet sapientiæ, alius eruditioni,
alius consolationi merentium, alius reficiendis esurientibus. Quare fit, vt
quum nemo singula habeat dona, per communicationem tamen, habeant
omnes omnia, & singuli singula. Quicquid enim vnusquisque in se non ha-
bet, per charitatis communionem hoc habet in alio. Vnum namque corpus
(vt dixi) multi sumus in Christo. Singuli autem alter alterius membra, pu-
ta, vt quemadmodum in corpore vnum membrum alteri seruit, & suo offi-
cio alteri obsecundat, & diuerso alterius quoque officio & obsequio iterum
eget, ita inter nos quoque alter alteri subueniat, & quodcunque habet à Deo
munus, communicet proximo. Ad hoc namque nos charitas per vnitatem
fidei in Christo compaginat, vt (sicut dixi) multi in Christo sumus vnum
corpus.

EXEGESIS EVANGELII DOMINICÆ

eiusdem. Luca II.

NON paucis cum sanctis, tum sapientibus viris visum est fratres mei,
si mundus reformari aut Ecclesiæ deberet, id cum pueris, à quibus in-
choandum foret, tentari oportere. Inueterati namque in vitijs at-
que malè assueti, vix à suis possunt moribus auelli. Aetas verò tenera ante-
quam mala imbuitur consuetudine, idonea est, si præceptores habeat virtut-
um studiosos, non minus ad bonos mores, quam ad literas imbibendas.
Legitur hodiè Euangelium nobis, quo, quomodo pueri sint instituendi à pa-
rentibus, quomodo ve parentibus obedire debeant pueri, discamus. Narra-
tur enim quomodo se puer habuerit Iesus ad suos parentes. Dicit itaque
Euangelista:

Dan. 13.

Lucæ 2.

Ex d. 32.
Festiuitates
Iudæorum
tres præci-
pue quæ.
Exod. 34.

Pascha Iu-

Cum factus esset Iesus annorum duodecim, ascendentibus
illis Hierosolymam secundum consuetudinem dici festi.

Tres erant festiuitates præcipue Iudæorum (plures enim minores, sed
hic de omnibus nihil est opus differere) de quibus præcepit Dominus in
Exodo: Tribus vicibus in anno mihi festa celebrabit. In quibus omnes
mares debebant apparere coram Domino, vbi erat eius memoria, quæ fuit
post ædificationem templi in Hierusalem. Propterea dicitur in Exodo ite-
rum: Ter apparebit in anno omne masculinum coram Domino Deo suo.
Prima erat festiuitas Paschæ, quæ seruabatur quinto decimo die Lunæ pri-
mi men-

mi mensis, hoc est, Aprilis, iuxta eorundem computationem. In hac festiuitate vniversus populus per familias & domos suas immolabat hædum, & similiter quælibet familia aut domus comedebat agnum ad vesperam. Hæc est festiuitas illa, quæ hodiè recensetur, ad quam Ioseph ascendit cum Maria coniuge & Iesu duodecim annorum puero: & vocabatur solennitas Paschæ seu Phasæ. Alia festiuitas Iudæorum fuit quinquagesimo die post illud Pascha, quæ erat Pentecoste: & vocabatur solennitas nouarum frugum. Tunc etiam lex eis olim per Moysen data fuerat.

Tercia fuit festiuitas Scenopegiæ, hoc est, fixationis tabernaculorum, & fiebat quindodecimo die Septembris. Exhibant autem domos suas, & habitabant in tabernaculis seu vmbraculis octo diebus. Hæ tres festiuitates inter alias erant præcipuæ, quibus apparere debuit omne masculinum coram Domino in templo. Nec poterant nisi per infirmitatem mares excusari, præsertim in festo Paschæ. Nam in duabus alijs festiuitatibus poterant tam per viæ longitudinem quam infirmitatem excusari. Ascendentibus igitur illis, ascendit puer quoque Iesus. Dicit quis: Quare Maria ascendit? Neque enim habuit præceptum. Dicendum eam non potuisse separari à Domino Iesu. Si enim vt aliæ matres habuisset filium hominem, putanda est propter viarum distractionem (quæ tamen quamuis illi haud poterant nocere, tamen solebat omnia vitare impedimenta) sola mansura domi. Modo verò, quando non solum festiuitatis deuotio hanc inuitabat, verum etiam pietas erga filium Deum eandem trahebat, quomodo potuit illum relinquere? Quis enim Deum secum habens præsentem, non libenter manebit cum eo? Aut quis non grauatur ferret, si à Iesu, si à Deo diuideretur? Vide autem deuotionis studium, quod Ioseph tam longam viam duxit puerum secum in Hierusalem ad festiuitatem. Quare putamus id factum, nisi vt detur posteris exemplum, quanto studio debeant parentes filios suos educare assuefacereque ad pietatem, ad cultum Dei, ad obseruantiam festorum, & ad omnia, quæ redolent virtutum religionem & pietatem? Ad Euangelium redeamus.

Consummatisque diebus, cum redirent, remansit puer Iesus in Hierusalem.

Septem diebus durauit hæc solennitas, quibus manserunt in Hierusalem, ^{Exod. 12.} Discite tu quoque in templo in diuino officio perseverare, nec ante diuinæ laudis consummationem te subducere. Remansit puer Iesus in Hierusalem. Non casu id accidit, non parentum obliuione, vt remaneret in Hierusalem, sed studiosa pueri deuotione. Voluit enim exemplum nobis dare, vt quantum in nobis est, hoc est, si corporalis id infirmitas, si domestica necessitas, si denique proximi id ferret necessitas, semper optemus spiritualibus atque diuinis vacare exercitijs. Remansit puer Iesus in Hierusalem. Sed quare, inquis, illis Iesus non dixit, vt cum illorum consensu mansisset? Respondendum, parentes fuisse pro puero sollicitos & zelosos. Quare non reliquissent puerum post se, metuentes negligentiam accusari apud Deum, si Archelaus ^{Matth. 23.} fortasse Herodis filius in illum faceret, quod meditatus fuerat eius pater. Idcirco nescientibus illis mansit, ne vel parentum conscientiam grauaret, vel opus patris sui & voluntatem intermitteret.

Existimantes autem cum esse in comitatu, venerunt iter dici, & requirebant eum inter cognatos & notos. Et non inuenientes, regressi sunt in Hierusalem requirentes eum.

Mos peregrinantium Iudaeorum quis tucegit.

Hæc erroris fuit occasio, quod filius tanta cura tantoque parentum amore educatus fuerat amissus. Erat enim mos ille apud Iudæos in huiusmodi peregrinationibus obseruatus, mares ambulare seorsum, & mulieres seorsum: pueros verò cum altero illorum, hoc est, aut cum matre aut cum patre. Consuetudo sane pulcherrima & sancta. Quæ si Christianis quoque esset hodiè in Litanis, processionibus & peregrinationibus, oratio Deo sæpe offerretur purior & acceptior. Iam verò quum mixcim vterque ambulet, sexus, fiunt multa quæ religiosum alioqui institutum hoc coinquinant, ac propemodum perdunt. Existimabat igitur mater puerum Iesum esse in virorum comitatu cum Ioseph, & Ioseph putabat eundem esse in comitatu mulierum cum Maria. Ambo decepti sunt. Vbi igitur iter vnus diei confecerant, viderunt quia neutrum esset comitatus. Simul Hierusalem urbem, hoc est, eadem die egressi fuerunt Ioseph & Maria. Altera igitur die quæ erat secunda, qua fuerant Iesum inter cognatos & notos, hoc est, inter consanguineos, affines, vicinos, contribules & notos, sperantes illum pro iuncta sibi amicitia apud eorundem aliquem detentum. Cum non inuenissent eum, redierunt tertia die in Hierusalem, qua necdum illum inuenerunt.

Et factum est post triduum, inuenerunt illum in templo sedentem in medio doctorum audientem illos & interrogantem.

Hæc quantus hoc temporis intervallo dolor virginum maternumque cor Mariae sauciauit? Quot lamenta, quot suspiria interim anxia mater fudit? Experimento enim tunc didicit sibi ipsi præfagiens, quantus suo cordi instabat futurus dolor, cum morientem esset visura filium, illum quæ amissura, quando iam tantam sensit cordis tristitiam, hoc triduo ab eodem separata. Tristabatur autem partim propter subtractionem sanctissimæ ac gaudiosissimæ contemplationis, quam habuit ex suavissima filij sui contemplatione. Tristabatur præterea ex humilitate, quia arbitrabatur se indignam, cui tam pretiosus fuerat commissus thesaurus, nec tantam se diligentiam adhibuisse, ac reuerentiam erga eum, quo digna fuisset eum retinere, sed propter suam indignitatem, amisisset eum. Vides quantis omnium innocentissima & sanctissima angustiatum doloribus in hac vita, cui nihil etiam pepercit filius, quin eidem æquæ & multo grauiorem imponeret crucem, quam cæteris, tamen foret innocens à peccato. Hoc enim Dominus suis electioribus dare amicis consuevit, ut in hac vita durius premantur, & crucem hinc multiplicem tolerent, gaudia illis non præsentis, sed futuræ vitæ potissima largiturus. Sed dubitatur hic à quibusdam, quid puer Iesus his tribus diebus comederit, quibus manebat in Hierusalem. Creditur enim miraculosè non abstinuisse à cibo, nec sibi etiam miraculosè prouidissimum, quia signa nulla fecit in pueritia. Primum eius signorum fuit conuersio aquæ in vinum in Cana Galilææ. Relinquitur igitur, quod ostentum mendic-

Tristandi beatissimæ virginis Mariæ quæ causa fuerint.

IOAN. 1.

medicauerit: quod licet verecundum sit audire, est tamen piissimum ita fen-
 tre de Christo, quod nihil erubuerit honestum, licet mundo probrosum
 videatur, propter nos aequanimiter ferre. Audi Bernardum Christo lo-
 quentem: Per illud triduum vbi eras bone Iesu? quis tibi ministravit ci-
 bum, aut potum, aut hospitium? Vt per omnia te conformares nostræ pau-
 perati, & omnes in te humanas miseras susciperes, quasi vnus de turba pau-
 perum, & ipse per ostia mendicabas. Quis mihi dabit buccellarum tuarum
 participem fieri, & illius sacri edulij reliquijs saginari? Hæc ille. Circa quod
 maxima est erga nos Christi aduertenda dignatio. Non erubuit propter nos
 mendicare, ne nos quoque de paupertate, deformitate ac parentum vilita-
 te erabescamus, quemadmodum contra de diuitijs quoque de nobilitate
 pulchritudineque corporis nihil est gloriandum. Hæc enim & illa dantur
 à Domino bonis & malis. Nec propter illa laudandi nec reprobandi sumus.

Voluit autem Dominus Iesus suam nobis paupertatem commendare, at-
 que in seipso exhibere: nec solum paupertatem, sed & mendicitatem. Si qui-
 dem in eius persona Psal. dicit: *Ego autem mendicus sum & pauper.* Voluit enim
 seipsum nobis ponere in exemplum. Idcirco paupertatem suam quibusdam
 ostendit ad instructionem, puta diuitibus, vt eo magis ad misericordiam
 eos prouocaret, scientes quicquid in pauperes essent facturi, hoc accepto fer-
 ri à Christo, tanquam sibi impensum, iuxta illud: *Quicquid vni ex minimis* Math. 15.
meu fecistis, hoc mihi fecistis. Et alibi ad suos ait: *Qui vos recipit, me recipit, & qui* Lucæ 10.
me recipit, recipit eum qui me misit. Deinde etiam honorantes Christi in ipsius
 personæ veritate, paupertatem & mendicitatem (quam his diebus ostendit,
 & dum vltimum foret Pascha manducaturus, agnum, locum cetera que Math. 16.
 necessaria à quodam suo discipulo secreto per Apostolos quos præmiserat, Lucæ 22.
 emendicauit) eo forent erga pauperes clementiores. Si enim pauperum est Math. 5.
 regnum cælorum, tu qui diues es, idcirco temporalia tibi bona cognosce à Lucæ 6.
 Deo collata, vt à pauperibus illud tibi compares, adhortante ad hoc ipsum
 Christo, vbi dicit: *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, vt quum defeceritis,* Lucæ 6.
accipiant vos in æterna tabernacula, haud dubium de elemosyna loquens. Se-
 cundo, quod Christus mendicauit in consolationem id fecit pauperum, vt
 paupertatem hi æquanimiter ferrent, aut etiam omnia propter se relin-
 quentes, paupertatem vltro amplecterentur. Voluit enim Christus nemini
 probrosam fore paupertatem, nemini mendicitatem exprobari, quando-
 quidem ipse mendicus fuit & pauper, ingenuè confitens. Vulpes foueas, & Psal. 39.
 cæli volucres habere nidos, se autem filium hominis non habere vbi caput Math. 3.
 suum reclinet. Est igitur magna consolatio ijs, qui paupertatem sufferunt, Lucæ 9.
 aut patienter, aut etiam libenter (vt sunt qui suis facultatibus sese propter
 Christum nudauerunt) propterea quod in suo rege mendicitatem & pau-
 peratem meditantur, cuius amore ipsi quoque hic malunt esse pauperes
 quam diuites, vt Domino suo qui quum diues esset, propter nos egenus fa-
 ctus est, efficiantur conformes. Confortantur autem hac spe interim, quod
 credunt eius patriæ & regni fieri consortes, cuius hic exilij & paupertatis
 fuere participes. Quis enim regum relegatus in exilium & in paupertatem,
 si inueniat aliquos milites qui sui amore cum eo vltro se tradant in exilium
 & mendicitatem, postquam ad regnum suum redierit, immemor suorum

T. VI
21

erit militum, qui sese non ob aliud in exilium cum eo, quam propter ipsius amorem traderunt? Et quomodo tunc de exilio rediens iterum ad suum illos non recipiat regnum, qui cum eo laborum eius in exilio fuerunt participes? Est igitur suorum Dominus memor pauperum, qui dicit per Sophoniam: *Derelinquam in medio tui populum pauperem & egenum, & sperabunt in nomine Domini. Pauperes enim semper habebitis, inquit, vobiscum.* Verum, quid illis promittatur pauperibus, quæ in Sophonia sequuntur, indicant: *Ipsi pascentur & accubabunt, & non erit qui extirreat.* Possit obijci ab ijs qui contradicere vellent mendicitati Christi, illud Deuteronomij: *Omnino indigenus & mendiculus non erit inter vos.* Et illud Proverbiorum Salomonis: *Mendicitatem & diuitias ne dederis mihi, tribue tantum victui mes necessaria.* Ecclesia quoque instituit nullum ad sacerdotium promovendum, nisi, vnde viuat, sit prouisus propter vitandam mendicitatem. Vnde videtur Christus non mendicasse. Sed respondendum est quomodo S. Thomas Aquinas respondet in Summa contra gentiles, omnia hæc & huiusmodi alia vera esse, si loquamur de paupertate coacta, verecunda, aut scandalosa: non autem de paupertate voluntaria, qua se quis Dei intuitu cum habeat, aut cum possit bona habere temporalia, pauperem facit, nolens habere possessionem aut propria, sed vitæ aut sufferens, aut cupiens sentire paupertatem. Hæc enim paupertas, hæc mendicitas ex virtute oritur, & est voluntaria, idèd haudquaquam illicita. Secus de paupertate coacta & inuoluntaria.

Stupebant autem omnes, qui cum audiebant, super prudentia & responsis eius. Et videntes admirati sunt.

In medio sedit doctorum, quo omnes posset audire & interrogare. Quid tamen interrogauerit, quidve audierit, aut qua de materia disputatum sit, nihil certi habetur. Creditur tamen eos de Christo disputasse, an illius fuerit tempus impletum quo nasci deberet. Erat enim tunc rumor & mullicatio in populo, quod Christus iam esset natus. Diuulgatum enim fuerat, quod reges alienigenæ Christum quæsierint & adorauerint. Quæ etiam testimonia Simeon & Anna post pastores Christo præbuerant, multorum ore narrabatur. Quapropter cum in plebe foret quoque mullicatio, natum esse Messiam, & scripturæ monstrarent tempus adesse, disputauerunt inter se scribæ & legisperiti de hac quæstione. Cui Christus interfuit, & interrogando doctores erudiuit, & audiendo docuit. Quum enim interrogauit eos, non aliquid quæsiuit ab eis, sed tradidit illis sensum scripturæ, veram quæ sapientiam. Stupebat autem Maria hic inueniens filium inter doctores medium, & materna auctoritate alloquens natum, ait:

Et dixit mater ad illum: Fili, quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus & ego dolentes quærebamus te.

Non dicit arguendo, Malè fecisti, sed, quid sic nobis fecisti, admirando, quia in omnibus Mariæ verbis prudentia, discretio & humilitas inueniebatur. Vide virginis humilitatem. Coniugem suum honorat, primo eum nominando. Dolentes quærebamus te. Quanto quis rem quamuis amauerit, tanto plus eandem dolet amissam. Vehementissimè igitur quum diligenter parentes filium, idèd maiores dolores sentiebant etiam ex eiusdem

Sopho. 3.
Math. 16.
Marc. 14.
Sopho. 3.

Deut. 15.
Prover. 20.

Thomas
Aquinas.

Matth. 2.
Lucæ 1.

amissione. Multò autem acriorem habuit dolorem mater, quam Ioseph de amissione Iesu, non solum quia illi erat filius, sed etiam quia erat ei perfectus nocus. Volunt aliqui plus consolationis Mariam accepisse ex intuitu filij, quam Adam ex contemplatione amœnitatis paradisi. Volunt etiam nonnulli Mariam nonnunquam admissam contemplari filij sui diuinitatem, quia eius diuinitas resplendebat ac redundabat in carne.

Et ait ad illos: Quid est quod me quærebatis? Nesciebatis, quia in his quæ Patris mei sunt, oportet me esse? Et ipsi non intellexerunt verbum.

Voluit se Dominus his verbis ostendere filium Dei, cuius præferendus esset honor, præferendaq; voluntas matri homini, & patri putatio. Parentes tamen eius non intellexerunt hoc verbum. Non enim consueuerat Dominus de sua diuinitate loqui. Et fortasse beatæ Mariæ infueta erat hæc loquutio, seu loquendi modus, idè non intellexit. Aut si intellexit eum de cælesti Patre loquentem, non tamen horum verborum finem, hoc est, causam, quare scilicet hæc loqueretur, intellexit.

Et descendit cum eis, & venit Nazareth, & erat subditus illis.

Tanti fecit obedientiam Christus, tantum honorauit voluntatem matris, vt suam abnegaret voluntatem, matrisq; perficeret. Noluisset enim sibi dilectissimam contristare. Charissimi, omnibus nobis quærendus est Christus, sed quærendus ibi est, vbi inueniatur: neque enim inuenitur in terra sua vterque viuendum. Non inuenitur in voluptatibus carnis, tamen aliqui ibi quærant eum. Dicis, qui sunt, qui in delitijs quærent illum? Hi nimirum, quorum Deus venter est, & gloria in pudendis eorum, qui de potu ciboq; delicato, qui de carnis voluptate cogitant assidue, & in his suum æstimant bonum, hi ventrem suum pro Deo colunt. Illum enim colunt pro Deo cui magis obtemperant, vero Deo posthabito. Illum pro Deo colunt, cuius desiderijs acquiescunt. Illud vt Deum habent, quod plus quam Deum diligunt. Atque idè Paulus auaritiam idolorum nuncupat seruitutem. Quærendus igitur est in templo. *Nescitis*, inquit Paulus, *quia templum Dei sanctum est, quod estis vos?* In te ipsum igitur ingredi, ibi in corde tuo Deum quære. Quære diligenter. Noli desistere à quærendo, donec inuenias. Quære vt famelicus panem. Hoc pane confortatus Helias, dormiens sub iunipero, ambulauit in illius fortitudine, quam scilicet hic panis ei præstabat, quadraginta diebus & totidem noctibus, vsque ad montem Dei. Quærite igitur Dominum, & viuet anima vestra. Bonus est enim Dominus sperantibus in eum, & animæ quærenti illum. Quærite etiam citò, hodie & nunc scilicet, non differendo. *Qui manè*, inquit Sapiencia, *vigilauerint ad me, inuenient me.* Quærite Dominum in hac vita, dum inueniri potest. *inuoce eum, dum* (per gratiam & misericordiam) *propè est.* Si cum fatuis virginibus post clausam ianuam quæseritis, cum eisdem vobis etiam respondebitur: *Nescio vos.* Reminisce mini diuitis epulonis, qui in tormentis constitutus, & videns Lazarum, quem hic dum viueret, vtroque oculo compassionis intueri nolebat, rogauit extremo digiti eius aqua intincto, suam ardentissimam linguam refri-

L gerari

Quærendus
vbinam sit
Christus.
Iob 28.
Phil. 2.

Coloss. 2.
1. Cor. 5.

1. Reg. 9.

Psal. 62.

Thren. 1.

Prou. 5.

Esaie 55.

Matth. 15.

Luc. 16.

gerari. Sed quid impetravit? Quid audiuit? Fili, recepisti bona in vita tua. Dicitur etiam tibi: Tu si hic recipere vis bona in vita tua, recipies cum epulone haud dubie aeterna mala. Citò igitur ad Dominum conuertere, vti templo cordis tui illum inuenias possideasque in aeternum.

SERMO DE EADEM DOMINICA.

Per qua amittatur Dominus Iesus: quomodo item sint proles erudienda.

REmansit puer Iesus in Hierusalem, & non cognouerunt parentes eius, Lucae II. Ostendere nobis voluit deuotionis suae exemplum Christus, quo suo nos exemplo cohortaretur, inuitaretque, vt in prima aetate, a tenerisque annis nos diuino cultui mancipemus. Hanc enim teneram aetatem conuenit Deo, non mundo dedicari. Bonum namque est viro cum portauerit iugum Domini ab adolescentia sua, vt in Threnis dicitur: nimirum de iugo hoc loquens, de quo apud Matthæum Christus, Tollite, inquit, iugum meum super vos. Atque ideò puer Iesus mox vt esset duodecim annorum, ascendere voluit Hierosolymam: quod certè puero longum erat iter, sed nihil Christo vnquam fuit molestum quod in aedificationem nobis conduceret, aut nostram inuaret redemptionem.

Thren. 3.

Math. 11.

Perseuerantia quanta sit opus in diuino obsequio.

Bernard.

Ecl. 1.

Iesum a matre quaerere. Quatuor sunt, quorum occasione homines amittunt Iesum, quamuis horum nullum sit ascribendum parentibus Iesu, licet aliquo modo hic nobis

T. VI
21

nobis cogitandi materia tribuatur, quod his Iesus occasione ab anima recedit. Primo, amittimus Iesum per ineptam læticiam aut prosperitatem. Hæc enim minus cautum, minus vigilantem, minusque reddit hominem providum. Hoc quamvis in neutro fuerit Christi parente, tamen significatur nobis in alijs id esse vnam ex multis occasionem amittendi Christum, per hoc, quod in festiuitate illum amiserunt. Secundo, amittitur per distractionem & turbationem. Hæc enim reddit æquè alienum à se hominem, vt sui improvidus sit, quod significatur, quod Maria illum in turba amisit. Tertio, amittitur in nimia fiducia de sapientia, fortitudine, aut de donis à Deo collatis. Siquidem propter hanc quoque minus efficitur timidus, minusque sollicitus animus. Innuitur illud quoque hic per illud quod Maria sperabat Iesum esse in comitatu cum Ioseph, & ediuerso perindè confidebat quoque Ioseph. Quarto amittitur Iesus per ignorantiam eorum quæ Dei sunt. Vbi enim ignorantia locum habet, citè potest committi, quod Iesus, saltem ad tempus, recedat de mente tua, præsertim quo ad sensum, aut spirituales consolationem. Hoc insinuat per hoc quod dicitur: Et non cognouerunt parentes eius. Deindè sequitur, quod quaesierunt Dominum inter cognatos & notos, sed non inuenerunt. Frustra ibi quaeritur, quia amici ferè omnes ad hæc instruunt suos consanguineos, hæc optant filiis & nepotibus, hoc illis precantur; per hoc gratulantur & laudant, quod prudentes iuxta seculi astutiam & mundi gloriam sint, quod mundi honores obtineant, quod acquirant diuitias, quod denique magni euadant & opinione & literatura. Eam ob rem Abraham dixit Dominus: *Egredere de terra tua, & de cognatione tua & de domo patris tui.* Item in Psalmo: *Audi filia & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiscere populum tuum & domum patris tui.* Christus quoque, *Si quis, inquit, venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem suam, non potest meus esse discipulus.* Inueniebatur autem Iesus in Hierusalem, & in templo. Hierusalem visio dicitur pacis. Et scriptum est: *In pace factus est locus eius.* Vbi enim scelus & contentio, vbi ira & iurgia, ibi non inuenitur Iesus. Nichil enim tam studiosè commendauit Christus mundum intrans & exiens, nisi per resurrectionem quoque rediens, quam pacem. Sed prospiciendum quoque vobis, qui proles habetis, ne amittatis eos per negligentiam vestram, qua non corripitis, non arcetis, non docetis, non inuitatis & non compellit filios vestros ad disciplinam & deuotionem, ad humilitatem, ad castitatem, ad verecundiam & timorem Dei. Quare hortor vos in Domino quotquot proles habetis, vt summoperè eos studeatis promouere, inuitare, vestroque exemplo trahere ad opera charitatis, ad opera pietatis & misericordie, & ad omnia virtutum (quæ absque operibus data occasione seruari non possunt) genera. Iuberis clauso super te ostio orare in abscondito. Verum hac in re non prohibendus, sed monendus es, vt ores coram filiis tuis Deum quos verbo & tuo ipsius exemplo inuites, moneas atque compellas tecum orare Deum, Quid dicam? Etiam munusculis conducas, vt tot psalmos, tot orationes Dominicas dicant, totiesque beatissimam virginem saluent. Interrogas quare? Eam ob rem profectò, vt consuetudinem accipiant orandi, laudandi Deum. Ridebit fortassè hæreticus, aut indeuotus quispian, quæ dico. Nonne magis ridendus, imò execrandus est ipse, qui suos fi-

I.

II.

III.

III.

Quærendus
vbinam Christi
nus.

Gene. 12.

Psal. 44.

Luc. 14.

Psalm. 75.

Iacob. 1.

Luc. 2.

Lucæ 24.

Ioan. 20.

Proles quibus
to illud. pietate
queque pietate
trienda & in-
stituentia.

Matth. 5.

Hæretici Lu-
therani quo-



modo proles
suas institui-
ant.

Matth. 21.
Marci 12.
Luca 10.

Parentes
quomodo fi-
lios suos do-
cere debeant.

1. Reg. 4.

1. Reg. 8.

Gen. 18.

Ecl. 7.

Deut. 11.

Tobiz 4.

Ibidem.

Dan. 13.

lios astutias, dolos, nugas & reliqua id genus mundana docet, qui ad pro-
lium suarum vafrities, leuitates, dolos mendaciaque ridet, qui que gratula-
tur puero quod ex studijs huiusmodi illum seculo cognoscit fore idoneum,
quamuis in Deum impius credatur futurus? Quid quod matres pueros do-
cent cantica lasciuia & obscena, quae ab amicis parentibusque magno audi-
untur plausu? Quid quod maledicentibus, iurantibus, blasphemantibusque
filijs parentes quidam nullam opponunt censuram? Vbi zelus tuus in hu-
iusmodi est pro Christo, pro Euangelio, cum quotidie digladietur os tuum
contra Papam, contra monachos, contra sacerdotes, & contra quoscumque
deuotos homines, qui virtutum studiosi, nolunt tecum in carne viuere? Pot-
es ferre filium tuum blasphemantem, iurantem, maledicentem, & non pot-
es ferre monachum orantem? Legis in Euangelio omnem proximum dili-
gendum, & ferre potes, si audias filium tuum sacerdoti, aut pio cuiquam in-
sultantem? Euangelicam paupertatem profitenti illudis, & Euangelicus es?
Cuiusmodi hoc sit Euangelium, verè nescio. Scio tamen Christi non esse.
Verum ad Deo deuotos reuertamur.

Impendite quaeso, curam filijs vestris, vt Deum timeant, peccata euitent,
Dei mandata seruent, quicquid est in honorem Dei festinanter efficiant,
quicquid in consolationem, aut utilitatem proximi, libenter & misericor-
diter agant. Hoc enim à vobis requiret Deus quomodo docueritis, quomo-
do ve corripueritis filios vestros. Habetis quod Heli propterea quod indul-
gentior foret in filios suos, interminatus sit, quid ei accederit, quid perue-
nerit. At ediuerso Samuel qui suos filios, quia vitam suam imitari in Dei ti-
more noluerunt, honore priuauit, abiecit & detestatus est, laudatur. Abra-
hae quoque secreta sua fateretur Dominus propterea reuelanda, quod sciret
eum dociturum ac imperaturum filijs suis timere Deum. Videmus quam ra-
re est felicitas filiorum Deum timencium, quanta verò è regione turba De-
um absque iugo & disciplina post tergum suum proijcientium. Ceterum,
ex eisdem filijs quam rara, imò quam misera parentibus sit iucunditas,
compertissimum est quoque. Quod non ob aliud illis contingit, quam quia
filios suos non erudierunt ad timorem Dei, nec delinquentes castigant.
Itaque omni diligentia erudiendi, monendi, atque quamdiu in teneriori
sunt aetate, cogendi sunt filij ad honestatem sanctam, ad candidos mores,
ad misericordiam, ad Dei timorem & amorem, & maxime ad castitatem,
quomodo Ecclesiasticus monet: *Filij tibi sunt, erudi illos, & cura illos à pueritia
eorum* Hoc Dominus in Deuteronomio quoque praecipit parentibus docere
praecipit Dei filios suos & nepotes. Quod studiosè Tobias suo praestitit filio,
dicens: *Fili, omnibus diebus vita tua in mente habeto Deum, & caue ne aliquando
peccato consentias & praetermittas praecipita Dei nostri.* Item què: *Fili pauperem qui-
dem vitam gerimus, sed habebimus multa bona, si timuerimus Deum & fecerimus be-
nè.* De Susanna quoque legimus filia Helchiz, quod parentes illius cum ef-
fent iusti, docuerunt filiam suam secundum legem Mosi timere Deum. Quae
eruditio quantum illi tulerit fructum, in duobus senibus, postea cum viro
esset nupta, eius amore captis manifestatum est. Bonarum atque nobilium
mentium est eruditione iuuari, verecundia corrigi, timori arceri, & laudi-
bus inuitari. At duris & obstinatis verbera adijcienda. Negligentibus quo-
qua

que disciplina est imponenda, & vniuersa pueritiæ iniicienda sunt fræna. Scitur est quod Sapiens admonens, *Noli, inquit, subtrahere à puero disciplinam. Si enim percussus eum virga non morietur. Tu virga percuties eum, & animam eius de inferno liberabis.* Ante quoque dixerat: *Qui parit virga, odit filium suum.* Ad id pueris virgæ sunt necessaria, ad id disciplina. Conuenit autem vt non verbis tantum filios tuos erudias, verum etiam tuis moribus instituantur. Vita tua exemplum sit eis virga, quæ à malis eos operibus arceat. Ita te illis exhibe, vt te timeant, & nihilo minus ament. Et id sit virga prolium tuis, quæ eas absque vlla exhortatione probè agere compellat. Videant in te virtutem, quam in se exprimant imitando. Satagent tibi placere, & gratiam tuam ac laudem apud te habere cupiant, certentque inter se, dum harum quauis studiosius tuam implere voluerit voluntatem in virtutum obseruatione. Tolerandus est hic gloria appetitus, & nonnunquam fouendus, quo pueri ad virtutem incitentur. Paulatim subindè discant in gloriam Dei fieri debere omnia: & nihilo minus seruandam gratiam parentum. Quapropter de profectu filiorum in Dei timore se gaudere parentes nonnunquam ostendant, quo filij ad exhilarandos parentes fiant virtutis studiosiores. Sunt enim vbi egerint malè, siue arguendi siue monendi, siue etiam obiurgandi: & vbi tenerior est ætas, verberibus coercendi. Sunt item blanditijs familiariter & laudibus interdum confortandi. Maxime autem facit ad illorum integritatem, vt nihil in parçibus audiant videantve, quod dedecet. Sunt (vt dixi supra) alliciendi munusculis, dum adhuc verba discunt formare, ad orandum. Sic etiam vbi paulò sunt prudentiores, nihil cupitum abs te impetrent, nisi primum orauerint. Monendi igitur, vt Deum rogent, qui inspiret matri patriue, vt hoc illudve dilectum tribuant: aut vt illud, quod oderint, puta virgas increpationesve duras, euadant. Hoc modo assuefaciendi sunt pueri, vt confidant in Deum, vt ad illum in desiderijs suis aut timoribus orantes confugiant. Si eleemosynam tu tribuere volueris, non tua, sed pueri manu tribue. Fac vt certatim pueri accurrant, vbi egenis est aliquid tribuendum, & prolium vnaquæque pro egeno supplicet, quæuis munus expostulatum sataget hoc ferre mendico. Te xenodochia & infirmos visitante, comitentur pueri, qui te pro pauperibus importunitate sancta rogent, atque dare etiam volenti, sint tibi vt plus tribuas molesti. Sunt enim ita docendi exercendique ad misericordiam. Tecum templum ad Dei verbum audiendum adeant, nunquam etiam, postquam indè fuerint reuerfi, quid in concione memoria retinuerint, non interrogentur. Zellentur parentes pro filiorum filiarumque castitate, & si quomodo id possunt prouideant, vt quisque prolium dormiat solus. Incredibile est enim, quid pueritia curiosa teneat. Non sinant parentes vt mundana amatoriâ carmina siue cantilenæ à pueris discantur. Puellis, quia non possunt alienæ semper esse à cantu, ingerantur cantilenæ & carmina religiosa, vt sunt de passione Domini, de beata virgine, & de sanctis. Vbiunque autem fuerint pueri, prouideatur ne audiant colloquia obscena & vitiosa. Hæc dicta sint de bonorum studio parentum, vt suos liberos satagent seruare innocentes & pudicos. Renera enim plurimum refert pueros adolescentulosque probè, an vitiosè assuefieri. Circa hos igitur summoperè parentum cura vigi-

L. 3 lantia.

Prouer. 23.

Prou. 15.

Proles bonis
parentum mo-
ribus insti-
tuendas.Proles que-
modo casti-
tatem doce-
antur.T. VI
21

Monasteriū
ingredi quā-
do filijs lice-
at sine paren-
tū contentu.

Exod. 20.
Deut. 5.
1 cele. 7.
Math. 15.
Marci 7.
Ephes. 6.
Eccl. 1.

Math. 10.
Gregor.

Hieron.

Math. 4.

lantiaque versari debet. Voluit præterea Dominus Iesus in templo manens, nescientibus parentibus pueros erudire, absque parentum consensu id sibi licere, vt monasteria ingrediantur, religionem assumant, diuinoque se cultui mancipent, nisi parentes sint in tanta penuria necessitateque constituti, vt seipso iuuare non possint absque labore subsidioque puerorum. Tunc enim debet quis manere & iuuare parentem, animoque esse religiosus. Mandatum namque Dei est: *Honora patrem tuum & matrem tuam.* Quod certè non solum de cultu reuerentiæ intelligitur per signa exteriora, sed etiam de subsidij & charitatis officijs, per beneficia parentes quo ad poterit, alendo, iuuando & eis seruiendo. Scriptum namque est: *Mala fama est, qui derelinquit patrem,* scilicet in necessitate. Porro, si puer iam esset religiosus, aut in monasterio constitutus, potest tamen nihilominus de consensu sui prælati, imò debeat (si aliquid sciverit in auxilium parentis operari absque monasterij præiudicio) illud conferre parentibus in auxilium. At verò vbi parentes filiorum ope possunt carere, aut vbi nõ egent, propter carnalem sensualemve parentum amorem non debent filij manere inter pericula, & inter peccandi occasiones in mundo, nec propter illos à Christi seruitio debent abstinere. Est namque cauendum, quod Christus minatur: *Qui, inquit, amat patrem vel matrem plusquam me, non est me dignus.* Amandus certè est genitor, sed multò omnium maximè præferendus creator. Hic enim locum habet, quod vehementer admonet diuus Hieronymus, ad quendam scribens, ne à perfectione, aut perfectionis instituto lachrymis matris, aut parentum se retinere patiatur dolore: *Licet enim, inquit, paruulus ex collo pendeat nepos, licet sparso crine, & scissis vestibus vbera, quæ te nutrierat, mater ostendat, licet in limine pater iaceat, percalcato perge patre, sicis oculis ad vexillum crucis coala.* Pietatis genus est in hac re esse crudelem. Gladium tenet hostis, vt me perimat, & ego de matris lachrymis cogitabo? Quanti autem monachi, dum patris matrisque miserentur, suas animas perdidit.

Recolendum postremò, quod Christus cuidam dixit: *Sequere me.* Et quum ille responderet: *Domine permittite me primum ire & sepelire patrem meum,* adiecit Dominus: *Dimittite mortuos sepelire mortuos suos.* Tu autem vade, & annuncia regnum Dei. Ac si diceret: Non desunt alij qui in anima mortui sunt, qui tuum (vbi tempus aduenerit) sepeliant patrem. Tu vocationem tuam suscipe, & annuncia regnum Dei. Neque enim tibi licet hanc negligere propter amicos. Maior igitur debetur obedientia Deo, quam parentibus. Quam vt reddamus Deo deuotissimè, largiatur nobis obediens puer Iesus Christus, qui est benedictus in secula, Amen.

DOMINICA III. POST DOMINI NATIVITATEM,
Epistola B. Pauli Apostoli, ad Romanos XII.



Habentes donationes secundum gratiam, qua data est nobis, differentes: siue prophetiam, secundum rationem fidei: siue ministerium in ministrando: siue qui docet, in doctrina: qui exhortatur, in exhortando: qui tribuit, in simplicitate: qui præest, in sollicitudine: qui miseretur, in hilaritate. *Dilectio sine simulatione, edentes*